

Forfatter: Knudsen, Jakob

Titel: Udrag fra ANGST

Citation: Knudsen, Jakob: "Martin Luther", i Knudsen, Jakob: *Martin Luther*, 1915, s. 160.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-knudsenj09val-shoot-idm139983000971248/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Martin Luther

hos ham med de Ting. Nu havde han jo allerede gaaet mange flere Aar og været ulykkelig, end den lille, korte Tid af sit Liv, da han virkelig havde været glad. Og fremad: bare Foreløbighed uden Hvile, og saa — Evigheden, — og han turde ikke tænke paa den!

Han maatte jo nu til at arbejde igjen, det var det, der tog Tankerne bedst. Men han syntes sommetider, at Arbejde var det lumpneste af alt Forrædderi mod En selv; — naar man havde dér givet sig af dermed nogen Tid, bildte man sig jo gjerne ind, at det betød noget. Aa, Du forbarmende Gud!

Han disputerede knap saa meget som før, men nu studerede han saa meget des ivrigere de skolastiske Systemer. Men han væmmedes, naar han nu om Dagen var bleven optagen af det læste, — saa kom jo om Aftenen den anden Betragtning, som var den sande: at det hele var godt til at slaa Tiden ihjel med og holde Tankerne borte fra Afgrunden. I fortvivlet Trods kunde han saa undertiden sige: nej, jeg vil ikke plage mig selv længere. Jeg vil arbejde og glæde mig, og det skal være mit Liv og ikke en Dvaledrik. Hvem skylder jeg alle de Lidelser? Min Fader har jo ingen Myndighed over mig mere! — og hvem veed, hvad der i Virkeligheden er Guds Vilje, det kan være, han sletikke forlanger det. — Naar saa slige Tanker var gaaet igjennem hans Sind, saa slog han igjen en Streg over dem som ugudelige, — men levede alligevel nogen Tid under Indtrykket af dem, — til Foreløbigheds-Følelsen var bleven eneraadende igjen.

Havde han været fri i Sindet, vilde Systemerne sikkert have grebet ham stærkt med deres Tanker. Nu blev det jo saadan halvt om halvt. Men der var et Bevis som Anselms ontologiske — for Guds Tilværelse: i Øjeblikket kunde det ligefrem være ham en Vederkvægelse Gang paa Gang at gennemløbe denne Tankerække, — der var noget derved for ham, som mindede om den fysiske Fornemmelse ved at gynges i høje, luftige Reb. Jo: vor Sjæl kunde altsaa rumme Forestillingen om et *noget*, sagde Anselm, som var det største, man kunde tænke sig. Men dette noget kunde umulig *blot* være en Forestilling hos os, det maatte ogsaa være virkeligt. Var det nemlig ikke virkeligt, da var det hellerikke det største, vi kunde tænke os; thi vi vilde da altid kunne føje dets Virkelighed til i vore

Tanker. Gud er nu det største, vi kan tænke os, men det vil da, foruden alt andet, sige, at han er virkelig. — Der var, hver Gang Martin passerede denne Tankerække, et Sted, hvor han havde en Fornemmelse, ligesom naar Gyngen vender — et Gys: man kom Evighedens Afgrund saa underlig nær, men slap hver Gang forbi i Tankens lille, nemme Gyng. — Der var maaskee ogsaa en vis, uskyldig Gjækken overfor hans eget Tungsind i denne Følelse.

Ellers var det jo mest det store Overblik, som Systemerne kunde give over hele Tilværelsen, der optog ham. Han syntes, aldrig før han havde været oppe paa saa høje Bjerge. Helt mærkeligt forekom det ham atter, at den Slags tillige kunde være ham nyttigt i Henseende til Lærdom og Anseelse, — men det var det jo i høj Grad.

Der var især Anselms Forklaring paa, hvorfor Gud maatte blive Menneske i Kristus, det syntes han nok var en mægtig Udsigt — ja, over det Hele, — ligesom Skabelsens Begyndelse og til de yderste Evigheder: Synden den var jo altsaa et Rov, begaaet af Mennesket mod Guds Ære. Mennesket er Guds Skyldner, saalænge han ikke har betalt dette Rov tilbage eller har lidt Straf derfor, og hans Skyld er uendelig, fordi Guds Ære er evig. Mennesket selv kan ikke betale det Uendelige. Det kan kun dét Menneske, som tillige er Gud. Han kan som Menneske betale for Mennesket, og han kan som Gud betale det Uendelige. Ved sit fuldkomne Liv kan Gudmennesket ikke betale, thi et saadant var han i Forvejen Faderen skyldig. Men han kan betale for andre ved sin frivillige Død i Lydighed, thi en saadan var han ikke Faderen skyldig. Denne uendelige Værdi kan tilregnes os Mennesker og betale vor uendelige Skyld. — Det var saa forunderligt, at høre dette omtalt i saadanne høje, luftige, fjærne Ord — som Vildgæs, der trak forbi over Ens Hoved, højt oppe i Evigheden — og saa var det dog netop Tankerne om denne frygtelige Skyld, der sved og brændte i hans egen Sjel, undertiden blev til pludselig, uudholdelig Rædsel, men gjenem de lange Aar og Maaneder var en hverdagslig Pine og Hvileløshed. At finde nogen Trøst i Omtalen af Kristi Overtagelse af Skylden faldt ham sletikke ind.

For Adspredelses Skyld og for lettere at kunne *glæmme* — lærte han sig at spille paa Luth. Buntz, hans Kammerat, dyrkede ogsaa Luth-Spillet en Del, og da de begge